



Vannak operák, amelyeket kifejezetten szerencsésebb koncertszerűen előadni. Ezzel megfosztják ugyan a nézőt a komplex színházi-zenei élménytől, de ugyanakkor megkímélik a darab dramaturgiai ügyetlenségeitől, a szerep és az énekes alkati különbözőségének nemegyszer kínosan zavaró momentumától.

Fidelio

Ha a Fidelio színházi értékeit sokan kétségbe is vonják, a zenei fennkölt nagyságát aligha. Az operatársulat vezetői jól döntöttek, amikor az elmaradt Macbeth helyett – a Szegedi Szimfonikus Zenekarral közös produkcióban – a Szegeden régen játszott Beethoven-opera koncertszerű előadásával kárpótolták a bérletlajdonosokat.

Inspirálólágot szokott hatni a muzsikusra, ha a zenekari árok biztonságából a színpadra kell lépniük. Most sem volt másként, a szimfonikus zenekar pontosan, fegyelmezetten és ritkán hallható formatisztasággal játszott. Acél Ervin vezénylese következetesen felépítettnek tűnt. Mintha közelebb állna hozzá a 18. századian klasszikus, tiszta és zárt forma, s igyekezne az operát a hozzá fűződő romantikus előadói hagyománytól eltérően, az objektív zenei anyag és forma erejére építve megszólaltatni. A dirigens ebben a törekvésében jó partnerekre lelt az énekes szolistákban.

A címszerepet, a Leonora-Fideliót éneklő Szilfai Márta imponálóan győzte a szolam mérhettelen vokális nehézségeit. Heroikus, szenvedélyesen sodró, a zenedráma egyik leg-szebben megszólaltatott része volt Leonora recitatívója és emberfeletlenül nehéz áriája („Abscheulicher! Wo eilst du hin?”).

Juhász József orgánuma – túl az olasz operák seregnyi hőstenor szerepén – nem épp eszményi a német idealizmus naivan tiszta hangjának megszólaltatásához. Florestan sze-

repe kifinomultabb és hajlékonyabb hangot kíván, mindezek ellenére dicséretes a tenorista vállalkozó kedve, igyekezete, hogy összefogott teljesítményt nyújtson.

Hagyományos Roccót hallhattunk a börtönőr szolamát éneklő Kenesey Gábertől, különösen szép volt előadásában a pénz fontosságáról szóló dal-szerű ária.

Vámosy Éva klasszikusan finom, stílusos Marcellina. Élvezetes volt hallani, hogyan „doppingolta” a két énekesnőt egymás vokális teljesítménye. Egyaránt nagyszerű volt Marcellina-Leonora-Rocco-Jaquinó kánon-formájú kvartettje és – Jaquinó nélkül – a tercett.

Kár, hogy a Jaquinóként megszólaló Kovács Hegedűs István muzikalitása nem párosul elég erős, dinamikus hanggal. Így maradnak számára az ilyen kisebb karakterszerepek, amelyeket kitűnően megold. A Pizzarót éneklő Busa Tamás, és a Ferrandót éneklő Altörjay Tamás egyaránt könnyedén megbirkóztak a szolamukkal. Jó volt a kórus is, amelynek férfikarát a karigazgató, Gyűdi Sándor is erősítette.

Nem tudom, hogy a szegedi ötlete, vagy koncertszerű előadásban másutt is így szokás, mindenesetre szerencsés megoldás volt a német nyelvű előadásból elhagyni a zene természetes áradását megtörő elbeszélő prózai részeket. Összegzésül: ha nem is kiforrott, de egységes, sikeres produkciót hallhattunk. Jó lenne, ha hasonló hangversenyekkel a jövőben is kiegészítenék (és nem pótolnák!) a szegedi operarepertoárt.

Hollósi Zsolt

A hangverseny első előadásaként Kosztándi István és S. Dobos Márta jóvoltából tiszta vonalú, eleven, játékkal és csillogással teli Bach d-moll kettősversenyt hallhatott a közönség. Játékuk nemcsak szabatos volt és felszabadult, hanem a legkisebb részletig összhangzó is; az ötletes párbeszédes variációkban szépen meglevenítették a versenymű színporkázó gazdagságát. Előadásukban igazi öröm volt hallani a lassú tétel érzékeny harmonikusságát, ez a könnyed, érzéletes hegedűjáték pontosan megfelelt a versenymű szellemének.

Ahogy várható volt, Fischer Annie zongoraművész nő fellépését nagy érdeklődés előzte meg. És ahogy szintén várható volt, e fellépés nem a „kotta-felmondás” diadala lett. Fischer Annie játéka a zongoraversenyek bensőjét, érzelmi mélységét tárta fel, megejtő esztétikai tisztasággal. Így értelmezte a műveket, anélkül, hogy a hallgató zongoratechnikájából közvetlen és leegyszerűsített „ismeret” kapott volna: milyen eszközökkel teszi. E játék mögött mintha nem is lett volna szándék, mintha alkatának ösztönössége hajtotta volna e két klasszikus zongoraverseny ilyen szerű, poétikus, romantizáló megformálására. Ez a nagy titok: romantikus hangzás bújkált a klasszika keretében. Ha szigorúan formai szempontból figyeltük játékát (egyébként rossz szempont) akkor azt éreztük, hogy a hangok érzelmi súlyozása átalakította a zongoraversenyek nemes klasszikájának belső terét. Fischer Annie előadásában e helyet átvette a személyes, az érzélemből származó alkotóáram, amely a zene, a hangok abszolút megébredését tűzte célul és nem valamely stílusirányzatét. Hogy ez az abszolútum Fischer Annie esetében miért a romantizáláshoz áll közel, annak csupán egyetlen (kései) hangverseny kapcsán nem is lehet megtalálni a kulcsát, vissza kell gondolni érte, talán

Fischer Annie hangversenye

A poétikus alkotóáram diadala

A Nemzeti Filharmonia hangversenyén Weninger Richárd vezényletével a Weiner Kamarazenekar mellett Fischer Annie zongoraművész nő Beethoven C-dúr zongoraversenyét és Mozart Esz-dúr zongoraversenyét szólaltatta meg. Az esten elhangzott Bach d-moll kettősversenye, S. Dobos Márta és Kosztándi István hegedűművészek szólóelőadásában.



Fischer Annie. (Fotó: Révész Róbert)

nem is csak az egy emberöltővel korábbi zongorajátékmódig, talán nem is csak a mesterekig, Dohnányiig és Weinerig, hanem még meszebb – a Liszt által áthagyományozott zongorakultúra fonálán végighaladva. Túl egyszerű volna hát azt kijelenteni, hogy ma már nem játszanak így Beethoven és Mozartot. Mert, ha a klasszikus versenyműveket másképp játsszák is, a zenei anyag természetességének, egyensúlyának és a művekben magától valónak ható teremtő indulatnak, mely a legnagyobb alkotásokat vé-

tesítésük stílusától függetlenül jellemzi – mindennek mégis ki kell tárulnia az előadásban. Éspedig Fischer Annie játékaiban ez a tűz ég. A zongoratechnika és a művek formai értelmezése teremthet ugyan nagy különbségeket előadásmódok között, azonban ha az előadó képzelete ily akadálytalanul tud a már megformált mű legbensőbb belsejéből feltörni, s a leírt hangoknak ily meggyőző poétikus töltést képes adni, akkor ez az előadó alkalmasint közelebb áll a zeneköltészet abszolútumához mint az, aki csupán autentikus

érzékkel és pontossággal játszik.

Fischer Annie képzelőerejéhez képest a krónikás úgy véli méltatlan lenne játéktechnikájának apró hibáit felemlíteni. Hiszen ki játszik még rajta kívül nyolcvan éves korban egy estén két nagy zongoraversenyt (egykor volt, hogy egy estén hármat is megszólaltatott)! Mozart Esz-dúr zongoraversenyének előadásában mindvégig ott hajladozott egyéni muzikalitása; szép volt az Allegro-tétel gyöngéd, harmonikus befejezése, s különösen szép az Andante-tétel, melyben a darab ethoszát Fischer Annie tiszta és különleges finomságú egyensúllyal tartotta a komoly fenség és a kitörni készülő vidámság határára, hogy aztán a rá következő felszabadult rondó közepén a hallgatót szavakkal alig leírható meghitt boldogsággal lepje meg a lírával áthatott menüetben. Ami a Beethoven-mű előadását illeti, a romantikus hangsúlyokkal ható zongorajátékmód itt – a krónikás úgy érezte – kevesebb életet adott az első tétel ritmikus főtemájának, ám a Largo szép személyessége (a könnyed díszítések!) és a záró rondótétel kifinomított, nem „túlgaloppósított”, ötletekkel teli előadása kárpótolt ezért. A Weiner Kamarazenekar megbízható partnere volt játékaiknak. Weninger Richárd figyelmesen, jó értelemben vett tapintattal vezényelt, a zenekar játéka illő keretbe foglalta nem mindennapi zongoraelőadást. A közönség pedig ünnepele, s a nyolcvanéves művész nő immár tízig-veig romantikus, varázslatosan előadott Schubert Impromptu-vel búcsúzott el.

Panek Sándor

Emlékszem, ötödik osztályban év végén az utolsó órákon magyartanárnok Anna Frank naplóját olvasta fel. Szerette volna gyerekkora legkedvesebb könyvét velünk is megismertetni. Még ma is emlékszem akkori döbbenetünkre. A tanárnő mesélt Auschwitzról, Birkenauról, Dachauról, fényképeket mutatott az emberbőrből készült lámpaernyőkről, a gázautókról és a krematóriumokról. Akkor hallottam először a füstbe bocsátott embermiliókról, a „teljes tűzaldozatról”, a holocaustról. Mindez oly távolinak tűnt, mint a trójai háború vagy a tatárjárás. Azóta megtanultam, s történelemtanárként magam is tanítottam, hogy a II. világháborús genocídiummal nem ért véget a XX. századi rémtettek sorozata. Nem is kell történelmi távlatokba tekintenünk, gondoljuk csak az egykori Jugoszláviában napjainkban történő eseményekre.

Néhány hete olvasom, hogy egy 65 éves asszony, aki együtt ült Szenes Hannával a Gestapo börtönében, kiújult holocaust-szindrómában szenved. A túlélők mentális gondozásával foglalkozó pszichológus nő beszámolója szerint páciensei közül többen újra szorongani kezdtek, mert valóságos pszichotikus hatást gyakorol rájuk a mai magyar politikai élet egyik-másik fenegyereke. Látva március 15-én a Világnemzeti és Népuralmista Párt budapesti rendezvényét, amelyen árpádsávos zászlót lo-



Készül az életet jelentő lista. Liam Nelson (Oskar Schindler) és Ben Kinsley (a könyvelő)

Schindler listája

bogtatva uszító hungarista szónoklatokat éljeneztek, azt gondolom, Steven Spielberg filmje, a megrendítően realista Schindler listája a legjobb pillanatban érkezett hozzánk. Magyarország német megszállásának és a magyar zsidóság deportálásának ötvenedik évfordulóján megkönnyítheti az emlékezést. Mert hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy 1944. május 15-e és július 10-e között közel 440 ezer vidéki magyar zsidót deportáltak Eichmann „szakembereinek” irányításával. S ezt aligha lehetett volna megtenni európai viszonylatban is rekord gyorsasággal a magyar csendőrség és a közigazgatási apparátus egy részének aktív támogatása nélkül. Ezek akkor is tények maradnak, ha tudjuk,

hogy a magyar zsidóság deportálásában nagy szerepe volt az állandó és – Antonescu, Tiso és Pavelic vádja miatt is – egyre erősebb német nyomásnak; ha tudjuk, hogy Horthy sohasem osztotta Hitler „végső megoldás”-tervét, és 1944 július közepétől igyekezett mindent megtenni a 200 ezer budapesti zsidó megmentése érdekében; ha tudjuk, olyanok is akadtak szép számmal, akik életük kockázatátásául bújatták a közellenségnek beállított, jórészt régen asszimilálódott magyar zsidókat.

„Aki megment egy életet, az az egész világot menti meg” – hálából ezt a Talmudból származó tanítást írták az egyik társuktól kapott aranyfogból készített gyűrűre Oskar Schindler zsidói. A náci

hivatalnokok barátjaként közismert német dandy lelkiismereti problémák nélkül az olcsó zsidó munkaerő felhasználva zománcáru gyárat alapított, és jelentős vagyona tett szert a megszállt Krakóban. A gettó minden képzetet felülmúlóan kegyetlen felszámolásának hatására megváltozott. Óriási vagyonán lágerparancsnokokat, főtiszteket vesztetett meg, kvázi megvásárolta, és a lengyel-cseh határszélre költöztette a gyárában dolgozó, a listájára került több mint 1100 zsidót.

Steven Spielberg látványos trükkfilmjei után egy katarikus, nehezen felejtethető dokumentum értékű filmdrámát készített – ezúttal fekete-fehérben. Mint minden munkáját, ezt is profizmus jellemzőitől az utolsó kockájáig, s nemcsak a témának, hanem művészi értékének is köszönheti, hogy filmjével 3 Golden Globe-díjat nyert, s 12 kategóriában jelölték Oscarra.

A megtörtént eseményeket feldolgozó Thomas Keneally, akinek regényéből Spielberg a filmet forgatta, a következőket írja ajánlásul: „Minden mássággyűlöletre vonatkozó kérdés mögött a holocaust árnyéka húzódik meg. Én, aki nem vagyok zsidó, teljes biztonsággal vallom, hogy a holocaustról újra meg újra beszélni kell, és nem szabad elfelejteni. Mégpedig azért nem, mert ez a történelem legszörnyesebb példája a gyökértelen fajgyűlöletre.”

Hollósi Zsolt

A 300. szakkör

Jubilálnak a madárkutatók

A 32 éve létrejött szakkör már 12 éves múltat tudott maga mögött, amikor '74-ben belépett a Magyar Madártani Egyesületbe is, ahol azóta már Beretz Péter nevét felvéve önálló csoportként működik. A csoportot és a szakkört lényegében ugyanaz a negyven személy alkotja. A tagok között akadnak egyetemisták, munkások, értelmiségiek. Az idősebbek táborából került ki a jelenlegi elnök, Jakab Béla is, aki egyébként könyvtáros.

– Jómagam a hatvanas évektől foglalkozom a madárvilággal, pontosabban pedig az oológiaiával, a tojások megfigyelésével. Részt vettem a nemzetközi gólyaprogramban, e madárfaj védelmének országos koordinátora voltam.

■ **Mi tartja össze a szakkört, a társaságot?**

– Természetesen a madarak szeretete, a minél alaposabb megismerésük iránti vágy. A Fehér-tó közelsége kitűnő lehetőség számunkra, mert ez a terület nagyon sok madár pihenőhelye, lakhelye. Ebben az évben számos rendez-

A száz éve született, a Fehér-tó Atyjaként is emlegetett Beretz Péter vezetésével 1962 őszén alakult meg Szegeden a megyei TIT keretében működő madártani szakkör, amely jubileumához érkezett, ugyanis ma délután 5 órakor tartja 300. foglalkozását a Kárász utca 11. szám alatt.

vénnyel emlékezünk meg csoportunk névadójáról, munkásságáról. Szegeden a madarak kutatásával foglalkozók indíttatása, tevékenysége a Beretz-hagyományban gyökerezik.

■ **Mi lesz a hétfői, háromszadik foglalkozás programja?**

– A somogyi Baláta-tó élővilágával ismert meg bennünket dr. Marián Miklós, természetfilmet vetít az említett tájegységről. Emellett pedig ünnepi megemlékezést tartunk.

V. F. S.

NE KERESGÉLJEN!

SZEGED, STEFÁNIA 10., SAJTÓHÁZ
ITT FELADHATJA HIRDETÉSÉT,
REGGEL 7-TŐL ESTE 7-IG!

DÉLMAGYARORSZÁG